

De amfibieën- en reptielen krant van Limburg

Mededelingenblad van de
Herpetologische Studiegroep Limburg
van het
Natuurhistorisch Genootschap in Limburg

RAVON

HERPETOLOGISCHE STUDIEGROEP LIMBURG

Eindelijk, het is weer zover... (foto: V. van Schaik)

COLOFON

Herpetologische Studiegroep Limburg

De Herpetologische Studiegroep Limburg (HSL) werd 2 februari 1979 opgericht. De HSL stelt zich ten doel de inheemse Limburgse herpetofauna (amfibieën en reptielen) te beschermen in de ruimste zin van het woord.

Vanaf de oprichting wordt getracht met doelgerichte acties de bestaande biotopen voor amfibieën en reptielen te behouden danwel te herstellen. De Herpetologische Studiegroep besteedt daarnaast veel aandacht aan de voorlichting omtrent de biologie van reptielen en amfibieën.

De amfibeën- en reptielenkrant van Limburg

De amfibieën- en reptielenkrant van Limburg verschijnt tweemaal per jaar en wordt zoveel mogelijk verzonden per e-mail. Van personen waarvan geen e-mail adres bekend is, wordt een printversie opgestuurd.

U heeft een printversie ontvangen, maar u beschikt over e-mail? Geef u e-mail adres door aan onze redactie: herpetofauna@nhgl.nl

Redactie

Opmerkingen over of bijdragen voor de herpetokrant kunt u opsturen naar Denis Frissen (herpetofauna@nhgl.nl). Kopij voor de 2e amfibieën- en reptielenkrant van 2008 dient voor 15 augustus 2008 te zijn aangeleverd bij de redactie.

Bestuursleden HSL

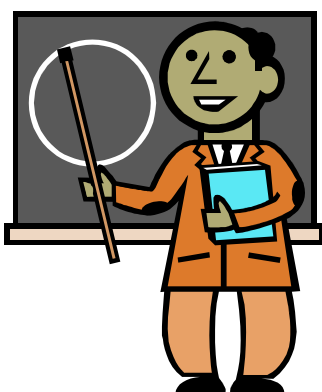
XXX (voorzitter)	D. Frissen (secretaris)	P. Puts	J. Theelen
Vacant	Hemelrijkstraat 6 6301 AK Valkenburg	Houtstraat 137 6105 BH Pey-Echt	Eelserstraat 18 5986 AP Beringe
J. Hermans	V. van Schaik	H. van Buggenum	P. Geukemeyer
Hertestraat 21 6067 ER Linne	St. Lucieweg 20 6075 EK Herkenbosch	Rijdsraat 118 6114 AM Susteren	Op den Oort 1 6095 EB Baexem

ACTIVITEITEN-AGENDA 2008

Herpetologische Studiegroep Limburg

LEZINGEN

Alle lezingen **beginnen om 20.00 uur** en vinden plaats het **GroenHuis**, Godsweerderstraat 2, 61041 GH Roermond (0475- 386470)

Vrijdag 14 maart : De Muurhagedis in Limburg (door Cridi Frissen-Moors) en Heikikker-excursie

De muurhagedis kent de afgelopen decennia een turbulente ontwikkeling. Van bijna uitgestorven tot stabilisatie, plaatselijke uitbreiding en verbreiding in en om Maastricht. Daarnaast lijkt ook een onopzettelijke introductie bij Echt door het opwarmende klimaat tot een populatie te leiden. In Maastricht spelen momenteel diverse projecten die zowel bedreigingen als kansen voor de hagedissen opleveren. Cridi Frissen-Moors zal ons op haar lezing alles over dit boeiende reptiel vertellen.

Na afloop van de lezingen doen we voor de liefhebbers weer een poging om in het veld te gaan luisteren naar het voortplantingskoor van de Heikikker (*Rana arvalis*). Vorig jaar is dit succesvol geweest, en laten we hopen dat het dit jaar weer lukt. Ter vergadering worden hierover nadere afspraken gemaakt.

Vrijdag 12 september : Onderzoek Zandhagedis in Limburg (door Martijn Dorenbosch)

De Zandhagedis komt volgens de oude verspreidingsatlas op een beperkt aantal grotere heideterreinen voor: de Brunsummerheide, Meinweg en het gebied Maasduinen. Maar is dat ook zo? Martijn heeft de laatste jaren intensief onderzoek gedaan en kwam tot verrassende resultaten. Deze komen in de nieuwe verspreidingsatlas ter sprake, maar tijdens de septemberbijeenkomst kunnen de aanwezig genieten van een preview.

Vrijdag 14 november: **Varia - avond** i.s.m. Zoogdierenwerkgroep

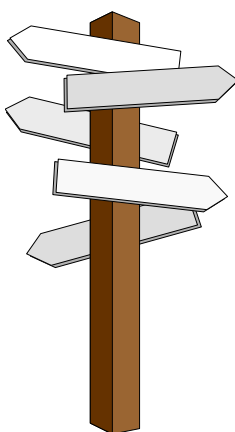
Traditiegetrouw houden we in de tweede helft van het jaar een varia-avond. Daarop kan iedereen kort leuke resultaten van onderzoeken of vondsten presenteren. Ook is er gelegenheid tot het vertonen van dia's of (video-)films. Dit jaar organiseren we het samen met de zoogdierenwerkgroep en is het exacte programma nog niet bekend.

Inmiddels hebben wij al de volgende toezeggingen:

- alpenwatersalamander regio Pey (Pieter)
- verslag van de excursies (Pieter)
- knoflookpad Heythuysen (Pascal)

Uw bijdrage op deze avond is natuurlijk bijzonder welkom.

EXCURSIES

We hebben dit jaar leuke gebieden uitgezocht om nader te onderzoeken. Het zijn er meer dan we de afgelopen jaren gewend zijn, dus keuze genoeg. Bezorg uzelf een boeiende zaterdag en neem eens deel. U leert vast en zeker weer iets bij en het is een prima gelegenheid om ervaringen uit te wisselen. Introducees zijn altijd van harte welkom. Ook leuk voor kinderen !!!

Zaterdag 29 maart: **De Krang en Areven: met soep !! (Kamsalamander en Alpenwatersalamander)**

Vertrek om 10.00 uur vanaf de Kerk van Swartbroek (coördinaten 181.8- 360.1).

Organisatie: Harry van Buggenum & Toon v.d. Eijnde (Vereniging Natuurmonumenten).

In deze natuurgebieden zijn vanaf de jaren tachtig tientallen nieuwe amfibiepoelen aangelegd. Beide gebieden worden bevolkt door kikkers, padden en salamanders. De meest interessante soort is de Kamsalamander, die op Europees niveau zwaar beschermd is (Habitatrichtlijn). Het is dan ook de vraag of deze grootste inheemse watersalamander van de poelenaanleg heeft kunnen profiteren.

Toon van de Eijnde wil ons in de middagpauze in de werkschuur van Natuurmonumenten van warme soep voorzien. Kunt u uw deelname daarom zo spoedig mogelijk doorgeven aan hvanbuggenum @ gmail.com (alles zonder spaties !)

Kamsalamandermannetje
(foto: V. van Schaik)

Zaterdag 12 april : Tienrayse en Swolgender heide

Vertrek om 10.00 uur vanaf de kerk van Swolgen (205.6- 389.4)

Organisatie: Henk Heijligers

Deze zaterdag onderzoeken we een minder bekend gebied in Noord-Limburg ten zuidoosten van Venray. De HSL heeft dit gebied nog nooit bezocht, dus we zijn benieuwd naar de soorten die we hier zullen aantreffen. Bij goed weer zijn ook reptielen te verwachten.

Zaterdag 26 april: Herpetologisch onderzoek Nationaal Park de Grootte Peel

Vertrek om 10.00 uur vanaf het Bezoekerscentrum Mijl op Zeven (198.9 - 371.0).

Organisatie: Harry van Buggenum en Piet Zegers (Staatsbosbeheer)

Het is alweer ruim tien jaar geleden dat de HSL herpetologisch onderzoek heeft verricht in de Nationaal Park De Grootte Peel. Traditiegetrouw gaan we onder leiding van boswachter Piet Zegers de herpetologische waarden onderzoeken. Misschien heeft het terrein weer verrassingen in petto en kunnen we b.v. een Gladde slang of Heikikker tegenkomen.

Zaterdag 17 mei: Meertensgroeve - Zuid Limburgse padden

Vertrek om 10.00 uur vanaf de kerk te Berg en Terblijt (182,92 - 319,08)

Organisatie: Denis Frissen

Rondom Berg en Terblijt liggen een aantal dagbouwgroeves waar in het verleden mergel en zand zijn gewonnen. Een van deze groeves is de Meertensgroeve waar tot voor kort alleen de Vroedmeesterpad voorkwam. Even leek het met deze soort hard achteruit te gaan in de groeve, maar door het Limburgs Landschap zijn adequate maatregelen getroffen en de soort gaat weer vooruit. Daarnaast is in de groeve een gecontroleerde uitzetting van Geelbuikvuurpad gaande. De eerste resultaten worden in het veld bekeken en rondom de groeve wordt gezocht of de beide soorten nog nieuwe wateren hebben gekoloniseerd.

Geelbuikvuurpad (foto: V. van Schaik)

Zaterdag 21 juni: Vuursalamander Zuidelijk Zuid-Limburg

Vertrek om 10.00 uur vanaf de parkeerplaats bruggetje Geul te Epen-Terpoorten
(coördinaten: 192.7-309.3)

Organisatie: Harry van Buggenum & Rob Gubbels

De Vuursalamander kent in Limburg twee belangrijke voorkomens: het Bunderbosch en het zuidelijk Geuldal. Dit laatste gebied is alle lange tijd niet meer onderzocht op de aanwezigheid van deze soort. De karakteristieke larven, die het salamandervrouwtje in de maanden april-mei heeft afgezet in de aanwezige bronbeekjes zouden in deze periode gevonden kunnen worden. Daarnaast hebben we altijd kans op het aantreffen van de fraaie volwassen dieren. Een kwestie van ijver en geluk.

Zaterdag 13 september: Traditionele adderexcursie op de Meinweg

Vertrek om 10.00 uur

Organisatie: Ton Lenders

Zoals altijd is deze excursie alleen toegankelijk voor leden van de HSL. Vertrekplaats en definitieve excursiedoel worden bekend gemaakt op de ledenbijeenkomst van vrijdag 12 september.

Nieuws uit de stuurgroep

Na het vertrek van Henk Heijligers en Ykelien Damstra uit onze stuurgroep hebben we enige tijd moeten wachten op versterking. Afgelopen winter lijkt het toch zover te zijn gekomen. Twee oud-gedienden, Jack Theelen en Pascal Geukemeyer, zijn bereid gevonden om hun kennis op het gebied van amfibieën en reptielen in te zetten op stuurgroepniveau. Gezien hun woonplaatsen hebben we nu ook weer een vertegenwoordiging ten westen van de Maas. Hun adressen zijn:

* J.M. Theelen, Eelserstraat 18, 5986 AP Beringe

* P. Geukemeyer, Op den Oort 1, 6095 EB Baexem

2008 Het jaar van de kikker

Natuurbeschermers over de hele wereld hebben 2008 uitgeroepen tot het Jaar van de Kikker. In Nederland wordt deze campagne ondersteund door de Nederlandse Vereniging van Dierentuinen (NVD).

Men wil hiermee de dierentuinbezoekers bewust maken van de bedreigingen en het belang van bescherming van amfibieën.

Amfibieën staan wereldwijd onder grote druk door habitatvernietiging en klimaatveranderingen. 40% gaat in aantal achteruit en 32% wordt met uitsterven bedreigd. Dierentuinen willen op korte termijn fokprogramma's opzetten om bepaalde soorten te behouden.

De NVD wil samen met RAVON het publiek wijzen op de schoonheid en het belang van amfibieën.

Er zullen in de deelnemende dierentuinen informatieborden en folders verschijnen.

Ook wordt er dit voorjaar het Plonzenweekend georganiseerd. Mensen zullen hierbij worden gevraagd hun waarnemingen van amfibieën rondom hun huis en tuin door te geven. Via een website kunnen waarnemingen doorgestuurd worden aan RAVON.

In de dierentuinen komt een informatieblad te liggen hoe de soorten te herkennen zijn.

Ook op de websites van diverse dierentuinen, NVD, KNNV en RAVON komt informatie over het weekeinde te staan. Verder kan men hier tips vinden over de herkenning van de Nederlandse amfibieën.

Artikel adderexcursies Meinweg

In het Natuurhistorisch Maandblad van deze maand staat een interessant artikel van de hand van Ton Lenders (wie anders...) over de resultaten van de adderexcursies in Nationaal Park de Meinweg van de afgelopen vijf jaar. Zoals iedereen weet is Ton de organisator van deze jaarlijks terugkerende (en enkel voor HSL-leden bedoelde) inventarisatie.

Juvenile Adder uit de Meinweg (foto: V. van Schaik)

Vraatzuchtige Muurhagedis

Van Pascal Geukemeyer (één van onze nieuwe stuurgroepleden) ontving ik een aantal foto's van een Muurhagedis (*Podarcis muralis*) die duidelijk zin had in een lekkere snack, in dit geval een Sikkelsprinkhaan (*Phaneroptera falcata*).

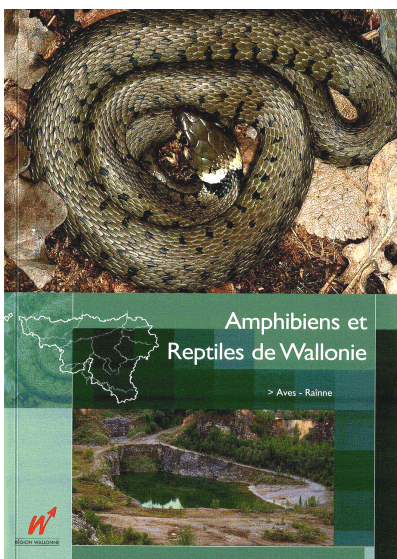
Stevige trek... (foto's: Pascal Geukemeyer)

Boekbespreking

Amphibiens et Reptiles de Wallonie

Jacob, J.-P, C. Percsy, H. de Wavrin, E. Graitson, T. Kinet, M. Denoël, N. Percsy, & A. Remacle, 2007. Publication d'Aves-Rainne et du Centre de Recherche de la Nature, des Forêts et du Bois (MRW-DGRNE), Serie Fauna-Flore-Habitats no. 2, Namur, 384 pp. ISBN 2-87401-205-X. Prijs circa 25 Euro via de boekhandel of diverse Waals-Vlaamse natuurverenigingen.

Na vele jaren van studie en onderzoek is in 2007 een omvangrijke Waalse herpetologische verspreidingsatlas verschenen. Na een inleidend hoofdstuk over de geografische en landschappelijke opbouw van Wallonië volgt een historisch overzicht van de beschikbare oudere literatuur. Vervolgens worden het doel, de organisatie en uitvoering van het atlasproject beschreven. Zo'n 800 waarnemers hebben in totaal ruim 30.000 waarnemingen aangeleverd. Het belangrijkste onderdeel is de soortbespreking, met de meest actuele verspreidingsgegevens over de periode 1985-2003. In Wallonië zijn dezelfde inheemse amfibieën en reptielen aanwezig (of aanwezig geweest) als bij ons, met uitzondering van de Heikikker. Ook zijn enkele ingeburgerde soorten vermeld. De soorttekst bestaat uit een beschrijving van het uiterlijk, de levenswijze, de habitat, de verspreiding, de status en de gewenste beschermings- en beheermaatregelen. Een en ander is rijkelijk voorzien van fraaie kleurenfoto's. De

verspreidingskaartjes tonen de waarnemingen van voor of na 1985 of uit beide perioden op basis van 4x4 km hokken, met ter oriëntatie als achtergrond de belangrijkste landschapseenheden, de Maas en enkele hoofdbeken. Op basis van de soortontwikkeling is een Rode-lijst voor Wallonië samengesteld. Daaruit blijkt dat de Boomkikker en de Knoflookpad sinds 1993 zijn uitgestorven. De Geelbuikvuurpad, Kamsalamander, Rugstreepad, Zandhagedis en Adder worden bedreigd. Ringslang en Gladde slang worden als kwetsbaar beschouwd. De atlas staat boordevol informatie, met zo'n 500 internationale literatuurreferenties en het geeft een prima inzicht in het voorkomen van de inheemse soorten ten zuiden van onze provincie. De volledig Franstalige atlas is alleen voorzien van een Engelse en Duitse samenvatting, dus de meesten van ons zullen het Frans-Nederlands woordenboek bij de hand moeten hebben!

Harry van Buggenum